І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. Шевченко

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 186. ЦЕНТІВ 12 CENTS — ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 26-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1959 — TWO SECTIONS (SECTION I) — No. 186. VOL. LXVI.

В КЕМП ДЕЙВІД ПОЧАЛИСЯ КІНЦЕВІ РОЗМОВИ ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕРА З ХРУЩОВИМ

Вашингтон. — В четвер дня 24 вересня ц. р. увечері совєтський прем'єр Нікіта Хрущов вернувся до Вашингтону і взяв участь у прийнятті, влаштованому совєтською амбасадою. Під час своїх відвідин у Питсбургу Хрущов відвідав деякі фабрики, в тому теж і замкнені внаслідок страйку сталеварні. Американські часописи, звітуючи про перебування Хрущова в Питсбургу стверджують, що там вітали його куди тепліше, як в інших містах. Протеж і тут відбулися антихрущовські демонстрації і пікетування, влаштовувані здебільша українцями, які зустрічали приїзд Хрущова антисовєтськими транспарентами. Під час свого прибуття до Вашингтону Хрущов виглядав старо і втомлено. Журналісти звертають у зв'язку з цим увагу, що програми поїздки Хрущова не вичерпано і що з неї вилучено деякі місцевості й об'єкти, які він мав оглянути в кінцевій стадії своєї поїздки. Після прийняття в совєтській амбасаді Хрущов взяв увечері ще участь в обіді, влаштованому редактором журналу "The Journal of Commerce" і 18 американськими капіталістами, представниками американського промислу і торгівлі. Під час цього обіду Хрущов заявив, що він все більше переконаний в тому, що американський народ хоче миру і що американський уряд мусить дати ще доказ такого хотіння. Заява Хрущова суперечила в основному його заяві, виголошеній у Сан Франсіско, де він не розрізняв американського уряду і народу і стверджував наявність бажання миру в обидвох. През. Айзенгавер у цих прийняттях участи не брав й увесь четвер провів на нарадах із державним секретарем Гертером та іншими своїми дорадниками в справі кінцевих розмов із Хрущовим, що почалися вже в п'ятницю 25 вересня в Кемп Дейвід у горах Катоктин після сніданку влаштованого для Хрущова державним секретарем Гертером. В розмовах цих крім Айзенгавера і Хрущова беруть участь тільки міністри закордонних справ обидвох країн, амбасадори ЗДА і СССР та деякі мілітарні і наукові експерти. Всі інші члени совєтської делегації, як і члени родини Хрущова залишились у Вашингтоні, де вони перебуватимуть аж до закінчення розмов у Кемп Дейвід і звідки вони від'їдуть разом із Хрущовим в неділю увечері о 10-ій годині. За здогадом деяких політичних кіл темою розмов Айзенгавера з Хрущовим мають бути головним чином справи миру і контрольованого роззброєння. Даючи перегляд 8-денної поїздки Хрущова по ЗДА зокрема по стейті Айова, преса підкреслює, що Хрущов залишив там враження добре вишколеного пропаґандиста і торговельного продавця (комівояжера).

Передбачають збалянсування цьогорічного бюджету

Вашингтон. — Директор бюджету Моріс Г. Стенс заявив на пресовій конференції, що, згідно з його передбаченням, бюджет на фінансовий рік 1959—1960 буде вповні збалянсований і дасть ще надвишку коло 100 мільйонів долярів. Але він додав, що це його передбачення буде оправдане тільки тоді, коли до двох-трьох тижнів закінчиться страйк в сталевому промислі. Згідно з передбаченням директора Стенса урядові видатки зростуть на $1,900,000,000 в цьому фінансовому році, але на таку ж суму мають збільшитися прибутки з податків в порівнянні з тими сумами, які президент Айзенгавер передбачав в січні 1959. Видатки мали б винести 78,900,000,000 долярів, а прибутки 79 більйонів долярів. На думку директора бюджету Стенса Президент і в січні 1960 року внесе до Конґресу проєкт збалянсованого бюджету на фіскальний рік 1960—1961. Деякі зміни в цьогорічному бюджеті поробив Конґрес, а деякі сталися без його уділу, як наприклад зріст відсотків від федерального заборгування, який становить один більйон долярів. З другого боку швидке темпо економічного росту дало збільшення прибутків із податків. Крім страйку сталеварів ще й інші чинники можуть мати вплив на прибутки державної скарбниці, — казав директор Стенс.

ЗДА в жовтні ц. р. пробуватимуть випустити керовану ракету довкола Місяця

Вашингтон. — Американські науковці вже на початку жовтня ц. р. пробуватимуть випустити керовану ракету довкола Місяця, яка повинна кружляти довкола цієї плянети та постійно передавати відомості про неї. Досі всі інші випущені керовані ракети, в тому і совєтський „Лунік II" подавали відомості тільки так, як довго вони летіли до призначеної цілі. Кабіна з інструментами матиме малі ракети, які в міру потреби будуть використовувані при допомозі радійової контролі з віддалі. Цю ракету мають випустити на початку жовтня з Кейп Каневерал на Флориді, коли Місяць буде в корисній позиції у відношенні до Землі. Цілість складатиметься з трьох частин: з далекопростірної ракети „Атлас", і з двох ракет „Вангард". Якщо ця проба вдасться, то можна буде зробити докладну мапу Місяця, головним чином і тієї його частини, якої не бачимо з Землі. Інструменти мали б записати ґравітацію, радіоактивність і атмосферу Місяця та передати ті записи при допомозі радіо на Землю.

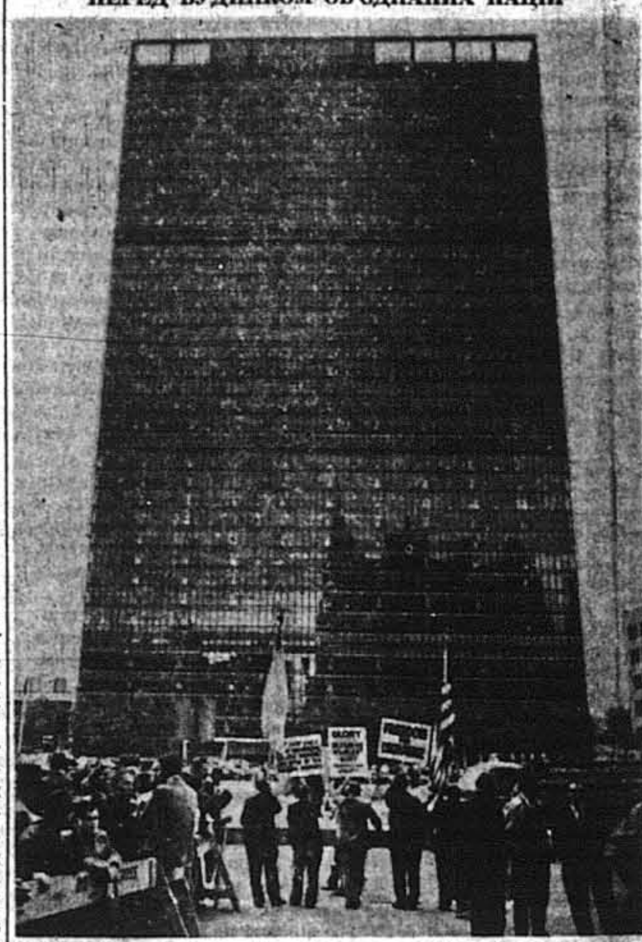
В АМЕРИЦІ

● У Сан Франсіско невідомі злочинці важко побили голову місцевого відділу „Мадярських Оборонців Волі" 28-річного Ференца Ісака, який в суботу 19-го вересня промовляв на протихрущівській демонстрації. Жінка Ісака твердить, що його побили комуністи, викликавши телефоном до парку. Перед тим Ісак діставав листи з погрозами. Він і його дружина втекли з Мадярщини, змусивши пілота летіти до Західньої Німеччини замість Угорщини.

● Жидівський письменник Герман Воук, автор двох повістей, які довший час були в ЗДА так званими бестселерами, видав свою третю книжку під назвою „Такий є мій Бог". В цій книжці Воук виясює читачам, чому він тримається віри жидів - ортодоксів, зберігаючи всі заповіді своїх батьків і відзначаючи їхні свята. Цю книжку присвятив він своєму покійному дідові, який проживши до 94-ох років, завжди ходив у традиційній одежі східньоевропейських жидів — довгому чорному плащі і великому чорному капелюсі.

● Лікарі шпиталів в Атлантик Ситі, Н. Дж., виявили 7 випадків смерти дітей від енцефаліту (запалення мозку) впродовж останніх трьох тижнів. Ще 10 дітей нездужають на цю саму недугу. Уряд здоров'я в Трентоні гадає, що енцефаліт перенесли з коней комарі.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР І ГАСЛО „ВОЛЯ ДЛЯ УКРАЇНИ" ПЕРЕД БУДИНКОМ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Фрагмент великої української антихрущовської демонстрації перед будинком Об'єднаних Націй під час виступу там совєтського диктатора Нікіти Хрущова в п'ятницю 18-го вересня. На тлі величезного скляного палацу Організації Об'єднаних Націй видно українських демонстрантів, що тримають зоряний американський та синьо-жовтий український прапори і таблиці з написами: „Воля для України", „Слава Українській Повстанській Армії, що бореться за волю!" та ще одна з засудом большевицьких окупантів за знищення українських церков.

Світлив Й. П. Старостяк

Москва закидає Рутерові „перекручення" звіту про зустріч з Хрущовим

Москва. — За комунікатом ТАСС-а, віце-президент Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Організа та президент робітничої спілки автомобільних робітників в ЗДА, Волтер Рутер, подав „фантастичні видумки" та „грубі перекручення" про зустріч, що її сім американських робітничих лідерів мали з Хрущовим в минулу неділю у Сан Франсіско. Зрештою, совєтська агенція не подає, в чому саме Волтер Рутер помилявся. Він оприлюднив був докладне звідомлення, з текстом запитів і відповідей, а той звіт страшенне компромітував Хрущова. Одностайна реакція всієї вільної преси в цілому світі спонукали тепер большевиків вибілювати Хрущова звичайним запереченням.

Летунство гратиме головну ролю в здобутті космічних просторів

Вашингтон. — З Пентаґону повідомили, що летунство гратиме головну ролю в дослідах і здобутті космічних просторів, бо Аґенція заавансованих Дослідних Проєктів передала майже всі проєкти військовості, які вона була від неї відобрала минулого року. Деякі проєкти знаходяться ще під проводом армії або фльоти, але і вони згодом перейдуть під контролю летунства. У зв'язку з цим виринає справа проєкту будови ракет, який очолює д-р Вернгер фон Бравн. Те саме відноситься і до керованої ракети з середнім засягом (1,500 миль) „Полярiс", яку випродукувала фльота. Гадають, що обидві ці ракети перебере летунство. Фльота і армія, якщо в майбутньому потребуватимуть ракет, то мусітимуть звертатися до летунства. Подібно вже є від давна, що армія в потребі літаків зверталася до летунства. Летунство перебирає проєкт вчасного алярму проти балістичних ракет „Мідас", а також і проєкт Самос. — Фльота запропонувала такий вихід із цієї ситуації: мала б бути зорганізована об'єднана команда яка дбала б про космічні простори та про керовані ракети продукція яких була б під наглядом Об'єднаних Шефів Штабу.

ПЕР ЯКОБСОН ПРО КІНЕЦЬ ІНФЛЯЦІЇ

Вашингтон. — Один із найбільших світових авторитетів у фінансових справах адміністраційний директор Міжнародного Монетарного Фонду Пер Якобсон заявив в інтерв'ю з представником шведського щоденника „Свенскі Даґблядет", що інфляційна тенденція в світі припинена. Але він додав, що інфляція не буде зростати тільки тоді коли державні бюджети будуть збалянсовані і коли уряди вестимуть здорову фінансову політику.

Посол Микола Мандзюк відвідав УНСоюз і „Свободу"

Минулого четверга, 24-го вересня, головну канцелярію Українського Народного Союзу та В-во „Свобода" відвідав посол федерального парляменту Канади п. Микола Мандзюк з Манітоби, що є тепер парляментарним членом канадійської делеґації на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй. Посол Мандзюк народився в Західній Україні і приїхав до Канади з батьками 2-річною дитиною. Він є по професії адвокатом та бере найактивнішу і провідну участь в українському житті. В 1957-му році адв. Мандзюк був обраний послом до федерального парляменту і від того часу, крім законодавчих функцій, він виконував цілий ряд окремих призначень, між іншим брав участь в конференції НАТО в червні цього року. Відвідавши УНСоюз і „Свободу", посол Мандзюк був гостем на обіді разом з гол. предсідником Д. Галичином, гол. касиром Р. Слободяном, гол. секретарем д-ром Я. Падохом та редакторами А. Драґаном і В. Душником, обмінюючись з ними думками і поглядами на цілість української проблематики.

УРЯДОВИЙ ДОКУМЕНТ ДОКАЗУЄ СОВЄТСЬКИЙ ШАНТАЖ І СПЕКУЛЯЦІЮ НА ЛЮДСЬКІЙ НУЖДІ

КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ У СПРАВІ НЕАМЕРИКАНСЬКИХ ДІЯНЬ ОПУБЛІКУВАВ ЗВІДОМЛЕННЯ ПРО СОВЄТСЬКІ МИТНІ ЗДИРСТВА ТА ІНШІ ЗЛОВЖИВАННЯ З ВИСИЛКОЮ ДАРОВИХ ПАКУНКІВ З АМЕРИКИ СОВЄТСЬКИМ НЕВІЛЬНИКАМ

Вашингтон. — Саме в тому часі, як совєтський диктатор Нікіта Хрущов у своїх роз'їздах по Америці та у своїх виступах перед американською публікою виголошує насичені типовою совєтською брехливістю пропаґандивні промови про „мирні перегони" в американській і совєтській економіці та про „співжиття" між вільною американською і рабовласницькою совєтською системами, Конґресовий Комітет у справі не-американської активности, що його очолює конґресмен Френсіс Е. Волтер з Пенсилвенії, опублікував з датою 25-го вересня окреме урядове звідомлення з кількамісячного розсліду нікчемної совєтської спекуляції на нужді своїх громадян та злочинних зловживань і шантажу у зв'язку з посилками від американських громадян для їх рідних за залізною заслоною. Звіт, що опублікований окремою урядовою брошуркою має 18 сторінок та, крім вступного слова, інтродукції і опису загального тла совєтських зловживань та спекуляцій на людській нужді совєтських громадян і на братній любові та милосерді американських громадян, подає вислід дбайливих розслідів акції висилки дарових пакунків з Америки до Совєтського Союзу та до сателітніх держав: Польщі Чехо-Словаччини і Мадярщини. Голова Комітету, конґресмен Ф. Е. Волтер у короткій передмові пише: „Комітет в справах не-американської активности, вирішуючи справу публікації звідомлення про комуністичну діяльність з посилками, рахувався з можливістю, що неприятлива публічна опінія у вільному світі яка з цього звідомлення виникне, може вплинути, що Кремль перестане допускати допомогові посилки для своїх підданих. Проте, Комітет прийшов до висновку, що мільйони долярів, що їх комуністичні режими вишантажовують кожного року в своїй діяльності з посилками, важитимуть в думках кремлівських опричників більше, ніж некорисна публічна опінія у вільному світі. Цей звіт виявляє додаткові інформації в горах встановлених поза всяким сумнівом доказів нелюдяности і жорстокости ворога, з яким маємо до діла. Це звідомлення рівночасно пригадує нам мільйони людських істот, що їх Юджін Лайонс у своєму клясичному творі характеризує, як „Наших Секретних Союзників"..." А дальше, в інтродукції до звідомлення, м. ін. сказано: „Діяльність з висилкою пакунків, якою в З'єдинених Державах керують і яку контролюють комуністичні режими Польщі, Мадярщини, Чехо-Словаччини і Совєтського Союзу, здобуває для міжнародного комуністичного руху мільйони долярів кожного року... Ця діяльність знову доказує цинічний холод і байдужість Кремля відносно нужди своїх підданих. Ця діяльність має за завдання здобути коштом громадян З'єдинених Держав та інших країн вільного світу тверду валюту, потрібну тим режимам. Це є діяльність шантажу, якою змушується мешканців вільних країн допомагати фінансово комуністичним режимам з любови до своїх рідних, які живуть під комунізмом та не мають можливости здобути необхідну кількість харчів і одягу, що їх мають до схочу мешканці вільних країн..." В самому звідомленні подано цілий ряд фактів та докладних статистичних даних про те, як то комуністи згортають мільйони долярів для своїх цілей з тих дарових посилок, що їх висилається з Америки, Канади та інших вільних країн за залізну заслону. Стверджено, що з самої Канади в минулому році комуністи „заробили" на тих посилках понад 20 мільйонів долярів, а в З'єдинених Державах тільки одне посилкове бюро платило Совєтському Союзові титулом оплат від посилок майже півтора мільйона долярів. Точні дані з цього звідомлення, з уваги на заінтересування в тих посилках десяток тисяч громадян українського роду, будуть подані в чергових числах „Свободи".

Терор китайських комуністів спричинив в Тибеті нове повстання

Ню Делі. — Релігійний і політичний лідер вільного Тибету, Далай Лама, який перебуває в Індії на політичній еміґрації, отримав вістки з рідного Тибету, що доведене до розпачу тамошнє автохтонне населення повстало проти комуно-китайських окупантів. Тибетські партизани нараховують тепер коло 50.000 мужа — твердять тибетські еміґранти в Індії. Недавно протикомуністичні партизани перевели успішний наскок на летовище в Дамшунґ за 50 миль від столиці Тибету Лгази та пошкодили сім комуно-китайських літаків. У самій Лгазі майже вже нема давніх автохтонних мешканців, бо вони поголовно винищені або вивезені вглиб Китаю, а на їх місце прибули китайські колоністи. Винищувальна політика китайських комуністів доводить тибетців до того психічного стану, що вони воліють гинути в збройному спротиві китайцям — твердять тибетські еміґранти.

Західньо-німецькі урядові кола невдоволені заявою Гертера

Бонн. — Західньо-німецька преса неприхильно для державного секретаря Крістіяна Гертера коментує його заяву у справі Німеччини на його останній пресовій конференції з журналістами, акредитованими при Об'єднаних Націях. Гертер заявив, що ЗДА не противляться тому, щоб СССР підписав мировий договір із Східньою Німеччиною, але в такому договорі Совєти не мають права зрікатися в користь східньо-німецьких комуністів із прав, що їх мають західні держави на терені Берліну за обов'язуючими договорами між ЗДА й СССР. Західньо-німецька офіційна політика стоїть на становищі, що Східня Німеччина — це експозитура Совєтського Союзу. Якщо ЗДА в теорії визнають право Совєтів підписати з Східньою Німеччиною мировий договір, то логічно — вони, ЗДА, визнають за леґальний теперішній поділ Німеччини, — говорять західньо-німецькі коментатори. Речник західньо-німецького уряду Фелікс фон Екгард заявив що уряд Німецької Федеративної Республіки не забирає в цій справі голосу, поки не перестудіює офіційного тексту даної пресової конференції.

● В Індонезії триває дивний для чужинців спір за особу ґенерального прокуратора. Військовий міністер арештував ґенерального прокуратора, який викликав обурення серед старшин з приводу поведення урядового слідства з приводу масової участи військовиків у торгівлі на чорному ринку. Президент Сукарно казав звільнити з арешту ґеерального прокуратора, але не відомо, чи звільнять його з урядового становища, чи залишать йому його. Військовий міністер погрожує власною димісією.

АРАБСЬКІ ДЕРЖАВИ РАДИТИМУТЬ ПРО ЗАГРОЗУ ВІД КОМУНІЗМУ

Каїро. — Три арабські держави — З'єдинена Арабська Республіка, Савді Арабія і Йорданія — відбудуть в найближчому місяці конференцію, присвячену виключно справі загрози від комунізму на Середньому Сході. Президент Гамаль Абдель Нассер, король Савд і король Гуссейн з'їдуться в столиці Савді Арабії Ріяді. Повідомила про це єгипетська преса, не подавши ще докладної дати того з'їзду. Водночас, преса і радіо в З'єдиненій Арабській Республіці посилили кампанію проти Іраку у зв'язку з недільною екзекуцією 13-х вищих старшин і чотирьох цивільних політиків, причасних до березневої змови проти теперішнього режиму в Іраку в Мосулі. Вся арабська преса на Середньому Сході вдарила з приводу тієї екзекуції в дзвін тривоги, вбачаючи в цій екзекуції доказ на зріст комуністичних впливів і на небезпеку, що Ірак крокує в сторону комунізму. В минулий четвер 24-го ц. м. відбулись на вулицях Дамаску в Сирії великі демонстрації проти диктаторського прем'єра Іраку ґенерала Абдула Карім Кассіма, як проти комуністичного прислужника, що винищує арабських націоналістів. Появилися заклики під адресою християн на Середньому Сході, щоб вони єдналися з мусульманами у поборюванні комунізму. Ситуація в Іраку і небезпека від комунізму були головними предметами наради між королем Савдом і президентом Нассером під час минуломісячних відвідин Савда в Каїро. Замирення йорданського короля Гуссейна з єгипетським президентом Нассером має поважне значення для стабілізації відносин на Середньому Сході — коментує західня преса, звертаючи увагу, що молодий король Гуссейн зумів — з активною допомогою від Англії і Америки — опертись пропаґандивно - політичному наступові збоку З'єдиненої Арабської Республіки, закріпити свій престіл та здобути на Середньому Сході чималу повагу. Гуссейн буцім-то хоче зголосити претенсію до іракського престолу, як найближчий кревний вбитого 14-го липня мин. року в Багдаді короля Фейсала II. Західні коментатори гадають, що він не знайде в цьому підтримки збоку інших арабських країн, що не хотіли б допустити до з'єднення Іраку з Йорданією, хоч вони й опозиційні до теперішнього режиму в Іраку. Державна преса в Іраку скидає вину за недільну екзекуцію в Багдаді на З'єдинену Арабську Республіку, яка, мовляв, затіяла змову проти леґального уряду в Іраку та втягнула до тієї змови старшин і політиків, які тепер мусіли за це заплатити своїм життям. Вся ця справа відсунула в тінь візиту Хрущова в ЗДА і його „роззброєневу бомбу", з чого дуже невдоволена совєтська преса.

Жиди і араби одні одних оскаржують в ОН у дискримінації

Об'єднані Нації. — Міністер закордонних справ Ізраїлю Голда Маєр виступила в минулий четвер 24-го ц. м. на Генеральній Асамблеї ОН з великою промовою, в якій прославляла господарський й культурний зріст своєї країни та гостро засуджувала політику арабських сусідів, які далі бойкотують і блькують Ізраїль. Її головна атака була звернена проти забороновання З'єдиненою Арабською Республікою плавби ізраїльських кораблів по Суезькому каналі та проти конфіскування ізраїльських товарів і цілих кораблів, які везуть товар до Ізраїлю, або з Ізраїлю. Ізраїльський міністер закидала названій арабській державі порушування такою поведінкою чартеру ОН і постанови ОН про свободу плавби по Суезькому каналі. Це — мовляв — недопускальна дискримінація супроти Ізраїлю. Відповідав їй віце-міністер З'єдиненої Арабської Республіки Фард Зейнедінне, який, навпаки, закинув дискримінаційну політику Ізраїлеві, що його він утотожнював з сіонізмом, який, мовляв, проповідує вищість жидівської раси і віри та який „95.5% своєї території, яка належала арабським власникам, загарбав в них". Арабський міністер скинув усю вину за існування проблеми одного мільйона арабських втікачів із Палестини на Ізраїль.

48 осіб згинуло у летунській катастрофі у Франції

Бордо. — Чотиромоторовий пасажирський літак, який летів із Парижу до Французького Судану в західній Африці і зупинився був на дві години у Бордо, зараз після відлету з летовища в Бордо, не змігши піднятись у відповідну висоту, зачепив за дерева поблизького лісу, загорівся і вибух. У літаку було 51 пасажирів і 9 членів залоги. 48 осіб згинуло, а 12 врятувались, викинені силою вибуху в ліс. Майже всі вони поважно поранені. Кревні і приятелі, що відпроваджували пасажирів літака і ще не від'їхали з летовища, бачили, як полум'я окутало літак.

У ЦЕЙЛЬОНІ ПОРАНЕНО ПРЕМ'ЄРА

Кольомбо. — В минулий четвер 24. ц. м. два змовники в рясах буддійських монахів, зголосившись на авдієнцію до цейльонського прем'єра Соломона В. Р. Д. Бандаранайке, важко поранили його ножами. Атентачників схоплено та ледве врятовано від самосуду розгніваної юрби. Пораненого прем'єра перевезено до шпиталю, де переведено негайну операцію.

У СВІТІ

● У Мурсії, в південній Еспанії, злодій витягнув з кишені славетньому американському письменникові Ернестові Гемінґвеєві гаманець із грішми, документами та відзнакою Святого Хрістофера, яку дістав за свою творчість. Сталось це під час того, як Гемінґвея обступила юрба еспанців і він підписував автографи. Письменник оголосив просьбу до злодія, щоб той повернув йому документи і відзнаку, а залишилв собі 9,000 пезетів ($150) „в нагороду за свою зручність". В два дні потім дружина найкращого місцевого борця з биками дістала через пошту гаманець Гемінґвея з усіми речами, за вийнятком готівки.

● Шість европейських держав — Франція, Західня Німеччина, Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембург які становлять Спільний господарський ринок, плянують створення спільної грошової валюти. Це мав би бути „евроніт". Невідомо, чи це була б тільки одна спільна монета, чи ціла спільна монетарна система. Базою для „евроніту" має бути окремий 6-державний Фонд.

● В Англії святковано роковини т. зв. Англійської битви, себто перемоги над великим налетом німецького летунства. Під час парадного лету ескадриль англійських бойових літаків типу Спітфайр з 2-ої світової війни, пільот, віце-маршал Джан Маґір, один із воєнних героїв, мусів примусово приземлитись на грищі крикета. На щастя, на грищі не було в тому часі грачів. Командування рішило, щоб Спітфайрів більше не випускати над густо залюдненні околиці.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВІ ПОТОКИ СЛІВ В ОН

У величавому скляному палаці над Іст Рівером в Ню Йорку ведуться знов т. зв. генеральні дебати, які—після вступних формальностей — започатковують щорічну сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Як щороку, ллються потоки слів, із безліччю проєктів. І на цьому кінчається. Коли 14 років тому делегати в ОН, може, поважно брали своє завдання розв'язувати міжнародні проблеми, то тепер їхня роля зводиться головно, якщо не виключно, до виголошування промов. Тому на відкриття сесії і на генеральні дебати з'їжджаються з цілого світу міністри закордонних справ. Після виголошення своїх промов вони роз'їздяться, і залишається в ОН „другий ґарнітур".

Цьогорічні генеральні дебати в Об'єднаних Націях різняться від попередніх тим, що самі приявні дипломати, а тим паче й широкий міжнародний світ прив'язують до них ще менше практичного значення, ніж у минулих роках. І це діється всупереч, а може саме завдяки тому фактові, що в генеральних дебатах виступив „сам" Хрущов із своєю роззброєневою „бомбою", бо той його виступ ще раз доказав, що терен Об'єднаних Націй перетворився на практиці передусім у трибуну пропаганди. Дебати в Об'єднаних Націях замрячені фактом перебування у ЗДА Нікіти Хрущова. Всі здають собі справу, що не в мурах палацу ОН, а в гірському мисливському домі в Кемпі Дейвіда рішаються проблеми світового значення. Коли ж навіть існують найглибші сумніви, чи й у Кемпі Дейвіда будуть прийняті дійсно якісь далекосяжні постанови, які змінять нинішню невеселу міжнародну ситуацію, то від цього не покращають шанси Об'єднаних Націй, не зросте роля цієї установи. Бо після закінчення першої американсько-совєтської „рунди", якою є візита Хрущова в ЗДА, йтимуть приготування до другої „рунди" з ревізитою Айзенгавера у Москві, і в зв'язку з цим напевно народяться нові надії — „ану ж щойно тоді" Совєти поступляться і вможливлять якісь куці реальні компроміси. А на овиді — конференція „на вершинах", і то не одна, а ціла серія, як цього бажають англійський прем'єр Мекміллен і Хрущов. А все це поза тереном і без участи ОН.

У перших днях генеральних дебатів в Об'єднаних Націях заторкнено чимало наболілих і найповажніших справ. Ось, наприклад, у справі міжнародного роззброєння промовляли і Хрущов, і англійський міністер закордонних справ Селвин Ллойд, і ірляндський міністер Франк Айкен, а є ще конкретні пропозиції, зголошені в справах роззброєння представниками Марокко й Індії, є теж звідомлення Комісії для справ роззброєння. Але яке практичне значення має, наприклад, згода на проведення окремої дискусії над пропозицією Хрущова щодо „генерального і повного роззброєння", коли відомо, що все одно чотири великодержави погодились обговорити проблеми роззброєння на окремій 10-членній Комісії, яку покликали до життя вони самі, а не ОН, і яка радитиме навіть не в Ню Йорку, а в Женеві.

Ціла низка подій у широкому світі відсунула в тінь генеральні дебати Об'єднаних Націй. Отож світ цікавиться передвиборчою кампанією в Англії, яка 8 жовтня вибирає новий парлямент, бо від висліду тих виборів залежатиме, чи політика консервативного уряду буде продовжувана, чи змінена соціялістами — що має величезне значення. Першорядне зацікавлення у широкому світі викликало признання французьким президентом де Голем права самовизначення Альжирові, і всі чекають тепер на реакцію збоку альжирсько-мусульманських націоналістів, які п'ять років ведуть проти Франції партизанську війну. Правда, Об'єднані Нації зайняли конструктивну поставу супроти подій у Ляосі, виславши туди слідчу місію. Але Хрущов уже заповів, що будь-які рішення ОН в цій справі не будуть Москви зобов'язувати; зрештою, доля Ляосу залежатиме не від Об'єднаних Націй, а від становища Америки. Коли б навіть Об'єднані Нації знайшли в собі силу для морального засудження комуністичного Китаю за народовбивство в Тибеті, то тибетанському народові від цього не стане легше; тим часом цієї справи ще нема навіть на денному порядку ОН. Тільки арабський світ, устами йорданського міністра, заявив уже знову свою непримирну поставу супроти Ізраїлю, відкинувши водночас пропозиції генерального секретаря ОН Гаммершилда про розв'язання проблеми палестинських утікачів, на чому потерпить не Ізраїль і не Гаммершилд, а мільйон арабських нуждарів.

До Об'єднаних Націй належать тепер 82 держави. У генеральних дебатах забирають слово 82 промовці, бо кожний з делегатів хоче, щоб про нього згадала рідна преса. Майже всі вони передусім декларують свою відданість чартерові Об'єднаних Націй. Але ніхто з них нічого не робить, щоб скріпити повагу ОН, перетворити ОН в дійсний інструмент миру. І тому генеральних дебатів ОН так, наче й немає.

ВІДВІДИНИ ХРУЩОВА В НАСВІТЛЕННІ СОВЄТСЬКОЇ ПРЕСИ

Першим дням відвідин Нікіти Хрущова у ЗДА совєтська преса, зокрема головні її органи „Правда" й „Ізвєстія", присвятила непомірно багато місця. Числа обидвох газет з 16, 17, 18, 19, 20, і 21 вересня сповнені текстами заяв і промов Хрущова, кореспонденціями про його перебування в Америці і кореспонденціями про відгомін цих відвідин в інших країнах.

В загальному совєтські офіційні пресові органи представляють поїздку Хрущова, як „місію миру", як „подію, що її чекав увесь світ", і доводять на всі лади, цитуючи американську пресу, що відвідини Хрущова перевищили всі влаштовувані у Вашингтоні і в ЗДА зустрічі для голів чужих держав. Кореспонденцію про прийняття Хрущова у Вашингтоні, яке було цілком офіційним і холодним, „Правда" з 17 серпня ц. р. озаголовлює взятою із ...варшавської газети „Дзєннік Людови", мабуть, таки іронічною, цитатою: „Вашингтон не бачив ще такої зустрічі".

Але куди цікавіші від цієї загальної настанови совєтської преси представляти відвідини Хрущова, як „небувалий успіх" і „досягнення "хрущовської „мирної політики", є ті подробиці і події, що їх совєтська преса промовчує або збуває недоговорюванням.

Факт приїзду Хрущова до ЗДА із членами майже всієї його ближчої родини — жінки, сина, двох дочок і зятя, якому стільки уваги присвятила американська преса, в совєтській пресі майже не відмічений. В офіційному повідомленні про від'їзд Хрущова з Москви до Вашингтону, надрукованому в „Правді" й „Ізвєстіях" з 16 вересня, згадано тільки, що від'їхав Хрущов із сім'єю, але нікого з членів цієї сім'ї не названо, крім А. І. Аджубея, який вміщений у списку хрущовського штабу. Немає нікого із членів родини Хрущова також на фотографіях із проводів його на Внуковському летовищі; всюди фігурує тільки Хрущов. Та й у дальших числах обидвох газет вже з перших днів відвідин у ЗДА жінка Хрущова, Ніна, фігурує побіч нього тільки на деяких фотах, в підписах під якими не завжди й згадано її ім'я. Про сина і дочок Хрущова, що разом із ним вибралися до ЗДА, в совєтських газетах немає ніже згадки: совєтський диктатор і його режим в СССР бояться, мабуть, не так неприхильної реакції, як кпин населення з приводу цієї „сімейної ескапади" Хрущова до буржуазно-капіталістичної Америки.

В інформуванні про відвідини Хрущова совєтські офіціози дотримуються такої тактики: друкують дослівні тексти його заяв і промов, але скорочують і відповідно перередаґовують, викидаючи „непотрібні" речі, перебіг пресових конференцій і зустрічей, де Хрущову ставлено запити, на які він відповідав здебільша без приготовання і призадуми.

З цього погляду варто порівняти ставлені Хрущову питання і його відповіді під час пресової конференції у Національному Клюбі Преси у Вашингтоні 16 вересня ц. р. Вже на самому початку совєтським редакторам і цензорам не вистачило сміливости надрукувати повністю текст першого питання, поставленого Хрущову на цій пресовій конференції. Стосувалося це питання співучасти Хрущова у злочинах Сталіна, і звучало в редакції президента Клюбу Вільяма Г. Лоренса так: „Писані запити не є нічим новим для пана Хрущова. Існує переказ, може й апокрифічний, — і коли б воно так було, то це варто було б тепер заперечити, тим більше, що переказ цей опубліковано на Заході, — що на з'їзді комуністичної партії, на якому п. Хрущов виголосив свою довгу промову про Сталіна і про його злочини, які він довершив в атмосфері культу особи, хтось із присутніх передав Хрущову на окремому листку непідписане запитання. П. Хрущов перервав тоді свою промову і прочитав поставлений там запит вголос усім учасникам з'їзду: „Що ви робили в той час, — звучав цей запит, — коли Сталін довершував свої злочини?" П. Хрущов, підкресливши, що питання непідписане, висловив суґестію, що добре було б, щоб автор запитання підвівся і зідентифікував себе. Після короткої чи довшої павзи, коли ніхто не зважився підвестися, п. Хрущов заявив: „Бачите, товариші, тепер ви знаєте, що я робив у той час, коли Сталін довершував свої злочини". Чи не був би ласкавий пан прем'єр, — закінчив Лоренс читати своє запитання, — висловити коментарі до цього переказу. Якщо він не був правдивий, то найкраще було б забути його назавжди".

Це зредаґоване дуже обережне запитання подратувало Хрущова до такої міри, що він назвав його провокацією і відмовився на нього відповідати. В совєтській версії, опублікованій в „Правді" й „Ізвєстіях", усе це питання передано одним реченням: „Перше питання, зв'язане з культом особи Й. В. Сталіна, мало цілком провокаційний характер". Все інше совєтська преса промовчала. Змінили совєтські редактори також і зміст відповіді Хрущова, додаючи невиголошені ним слова, звернені до авторів поставленого питання, для якої цілі вони його видумали і чого хотіли цим досягти, і злагіднюючи слова Хрущова, що цим питанням його автори хотіли поставити Хрущова „в тяжку ситуацію і спричинити йому самому труднощі". „Тяжку ситуацію" совєтські редактори залишили, але „труднощі", що могли б виникнути для Хрущова, викинули.

Проредаґовано відповідно і текст інших питань. Так, наприклад, у питанні про совєтську збройну інтервенцію на Мадярщині пропущено слово „збройну". Поставлене під час пресової конференції Хрущову питання в справі статусу жидівської меншости в Совєтському Союзі змінено в тому напрямі, що його запитувано про положення ... різних національностей в Совєтському Союзі, в тому числі й жидівської.

Так „зреферувала" совєтська преса пресову конференцію Хрущова у Вашингтоні. В дальших числах „Правди" й „Ізвєстій" передано досить докладно тільки розмову Хрущова з членами сенатської комісії закордонних справ, проведену 19 вересня, але цілком промовчано дискусію, яка розвинулася після промови Хрущова на прийнятті в Нюйоркському Економічному Клюбі, де Хрущов відмовився відповідати на питання про свободу слова та преси в Совєтському Союзі і погрожував навіть виходом із залі.

„Неприємних" для Хрущова питань про свободу преси і слова в СССР, як і факту, що він хотів покидати прийняття, „Правда" з 21 вересня ц. р. у своєму звідомленні не згадала цілком, навіть не натякаючи хоч би і словом про їх зміст. Сказано тільки, що перше питання поставив редактор досить відомого журналу „Лук" і що „це питання мало явно провокаційний характер і було спрямоване на те, щоб відвести увагу зібраних від основних питань, з'ясованих у виступі голови совєтського уряду".

Не згадала совєтська преса і про антихрущовські пікетування в Ню Йорку під час його перебування в готелях Комодор та Валдорф Асторія і під час його виступу в Об'єднаних Націях. В кореспонденції Н. Карева і В. Матвєєва про прибуття Хрущова до Ню Йорку, надрукованій в „Ізвєстіях" з 18 серпня, після опису „збитих мас" людей, які, мовляв, зустрічали Хрущова, згадано тільки, що „жалюгідні купки фашиствуючих елементів губилися в морі американців, які дружньо й привітно зустрічали совєтських гостей".

Про заоріханість совєтських редакторів і про їх надзвичайну здібність промовчувати немилі їм факти може свідчити ще й така подробиця, що в їх кореспонденціях з Ню Йорку згадується часто великотиражевий нюйоркський щоденник „Дейлі Нюз", відомий із свого цілком ворожого ставлення до Хрущова та його відвідин у ЗДА. Так, наприклад, у кореспонденції ТАСС з Ню Йорку, датованій днем 17 вересня, пишеться про „глибоке враження, що його викликають відвідини Хрущова в опінії американської громадськости", і стверджується, що великі нюйоркські газети присвячують відвідинам Хрущова не раз по кілька сторінок звідомлень, коментарів і фотографій. Між назвами газет згадано також і „НЙ Гералд Трібюн" і „Дейлі Нюз". Але про те, що цей же „Гералд Трібюн" у статті Лоренса, надрукованій того ж дня, прирівняв заяву Хрущова про довготривалість комуністичного режиму з колишніми заявами Гітлера про „вічність" гітлерівської диктатури і що повідомлення та фотографії з відвідин Хрущова, друковані в „Дейлі Нюз", були супроводжені редакційними статтями про Хрущова-душогуба й американського „ворога ч. 1" — ТАСС не згадав ніже словом, ні навіть натяком.

О. Р.

Олег Лисяк

МОЛОДЬ І ВІЙСЬКОВА ТРАДИЦІЯ

Влітку цього року, перебуваючи на одній з вакаційних осель разом із товаришем з часів війни, пережили ми такий випадок:

При звуках відомої „джук бакси" бавились наші, українські, молоді люди. Всі вони по-шабльоновому „оригінально" вдягнені, всі захоплено кружляли під такт гіпнотизуючого їх „рак' н-роллу", всі з зовнішнього вигляду й поведінки були дуже не-українські. В певний момент мій товариш, якому ввірвався терпець, схопився з місця і, намагаючись перекричати „джук баксу", гукнув: „Та перестаньте!" А коли це не помогло, закричав: „Стап іт! Стап іт!"

Ми поглянули один на одного, немов питаючи: „Чи справді варто було йти на війну, сидіти в окопах, наражати своє життя на небезпеки, сидіти в таборах полонених, переходити післявоєнні містерії — для того, щоб діждатися отакого виду? Для тих — там?.."

Якраз перед тим ми говорили про військову традицію, про те саме, що в той чи інший спосіб уформувало все наше життя. І, згадавши картину, яку ми щойно бачили — ми ледве не прийшли до практичного висновку, що справа передачі нашій молоді тут нашої військової традиції — чи не безнадійна.

Впродовж останніх десятків років, ми, українці, здавалося б, робили все, що треба, щоб передати цілому нашому суспільству нашу військову традицію. Ми маємо так багато різних річниць, зв'язаних з нашою боротьбою в давнішому й недавньому минулому, що годі взагалі, здається, їх більше відзначати.

А проте, ми не дуже успішні, коли йде про защеплення нашої військової традиції тим, з ким зв'язане майбутнє нашого народу — нашій молоді на цьому континенті.

Міг би хтось сказати, що взагалі наша військова традиція для нашої молоді на цьому континенті — це справа чисто музейного чи теоретичного порядку. Бож, тверезо думаючи, наша молодь на цій землі ні до якого українського війська не піде. Вона відбуватиме свою військову повинність в американському чи канадійському війську, згідно з зобов'язуючими законами цих країн. І на тому крапка.

Але, з другого боку, невідомо які головокружні зміни можуть статися за пару років. Вистачить нагадати лише, що якби ще пару місяців тому, перед смертю Джана Фостера Доллєса, хтось сказав, що Хрущов приїде до Америки, запрошений Президентом — це видалося б зовсім неможливою справою.

Або — якби хтось сказав молодому українцеві влітку 1939 року, двадцять років тому, що він за пару років після 1-го вересня 1939 воюватиме в рядах французького підпілля, до якого перейде з формації, організованої німцями — це виглядало б як неймовірна фантазія. А проте, такі речі діялися, і добре було, що наші люди в усіх цих „неймовірних" ситуаціях мали защеплену нашу військову традицію, яка не раз керувала їх кроками.

А для нашої молоді тут — наша українська військова традиція повинна відігравати велику ролю. Вона ж відігравала таку велику ролю і для нас, українців-вояків другої світової війни, без огляду на формації, в яких ми служили. Чи ж без знання цієї традиції зголосилося б 80 тисяч людей до Дивізії, чи була постала б УПА? Ці власне імпульси, брані з календарів „Червоної Калини", з стрілецької романтики Лепкого, Гайворонського і Купчинського, були поштовхом, що спрямував нас в ряди українського вояцтва.

Фактом є, що не бере нашої молоді тут так званий „академічний патріотизм". Наша, тут уже вихована, хоч за океаном народжена, молодь має вироблений у широкому світі критичний смак і власну думку і ні на яку патріотичну „бляху", якої іноді так багато на наших академіях — не піде.

Радше безпосередніми зустрічами з колишніми вояками і безпосередніми розповідями учасників боїв можна „взяти" нашу молодь. Таких зустрічей тепер, правда, щораз більше, і вони дають свій ефект на сумівських, пластових та інших молодечих таборах.

Або взяти хоча б курси українознавства на „Союзівці". Ця молодь цікавиться чи не найбільше українською історією. Чи не варто було б дати цим молодим людям, як частину науки історії, декілька практичних лекцій найновішої історії України у формі зустрічей з тими, хто зброєю цю історію творив?

Багато в цій справі могли б зробити наші комбатантські організації, увійшовши в порозуміння з управами цілорічних чи вакаційних шкіл та курсів українознавства, з проводами молодечих організацій тощо. Варто було б влаштовувати зустрічі — дискусійні вечори наших комбатантів з старшою студіюючою молоддю, варто співпрацювати з видавництвами шкільних книжок, варто видати якусь атракційну повість з цієї ділянки, призначену для молоді і відповідно написану.

Бо ж наша головна життьова мета — це якраз молодь. Не збільшене конто в банку, не нове авто, не новий дім у фешенебельній дільниці. Все це для нас, старшого покоління, минеться і залишаться по нас тільки ті, задля яких ми переживали важкі воєнні й повоєнні роки — наші діти. Як погано було б, коли б вони не знали як слід — поцо, власне, тато ходив під Броди чи перебував у Чорному Лісі, чи ходив рейдом по країнах Середньої Европи.

Молодь, хоч не завжди, дає причини до радощів, часом, навіть дуже часто, під очуженою зовнішньою формою свого вигляду криє в собі багато такого, чого ми, „старі", й не сподіваємось. Ось ще один образок, підглянений і підслуханий цього року на „Союзівці".:

...Трійка молодих, дуже молодих людей по кільканадцять років. Двоє дівчат — щось посереднє між Мерилен Монро і Елизабет Тейлор, і хлопець з виглядом „бітніка", з ф р и з у р о ю-комбінацією „кру-кату" з „флет-тапом". Вони про щось дискутують, про щось гарячково сперечаються. Про що? Про найновіший фільм з Бардо? Чи про матч „Єнкіс" проти „Даджерс"? Варто послухати.

— Та ж він того не знає! — заходяться зі сміху дівчата. — Та ж він навіть не знає дати!.. А може взагалі не знає, що там було.

Хлопець борониться, як уміє:

— Я не знаю? Я сказав, у котрому то було році. А місяця не запам'ятав, ну, то що я зроблю?

Дівчата атакують далі: — А може ти взагалі не знаєш, що там було? Може ти взагалі нічого не знаєш про... Конотоп?

То вони про це сперечалися, ці діти з таким чужим виглядом. Про Конотоп...

А хлопець гарячкується:

— Я не знаю?! Там наші прали москалів аж гриміло... Виговський прав... А мій „олд мен" у цій останній війні прав москалів, і... я буду...

Як бачимо, молодь не така вже й погана. Лише треба їй допомогти.

З нашаїх буднів

„ЧЕРМАНОВІ" НА ПРОЩАННЯ

Хоч ми того Нікіту любимо, як сіль в оці і кольку в боці, проте, правдою перед Богом та людьми треба признати, що він, на свій спосіб, причинився до популяризації у к р а ї н с ь к о ї визвольної справи в Америці. Принаймні нюйоркська преса ще ніколи, здається, не присвячувала нам стільки уваги, як тепер, у зв'язку з візитою Хрущова.

Пригадую собі літо 1953 року, коли то ми відзначали трагічне 30-річчя Великого Голоду в Україні... Скільки ж то було зусиль та хождєній по муках, щоб дістати на сторінках т. зв. великих щоденників хоч декілька рядків прихильної згадки про нашу голодову маніфестацію в Ню Йорку... І надаремне! А з'явився в нашому місті кат України, і раптом та сама преса заговорила на ввесь голос і про голод, і про Вінницю, про Українську Повстанську Армію, про героїчний український нарід...

Якщо з цього боку трактувати справу, то приїзд Нікіти до ЗДА вийшов навіть нам на користь. Але — яку користь має з цього наша прибрана батьківщина?.. Хіба ту, що мільйони американців вже два тижні підряд мають „фона" і зривають боки від сміху, оглядаючи опецькувату фігурку „чермана" та його штубацькі витівки на екранах телевізорів. Ще поки він давав по телевізії лекції з марксизму - ленінізму, то йшло йому ол-райт, але як почав викликати катехізм, то зараз помішав першу заповідь Божу з шостою, від чого, мабуть, Сталін у мавзолеї перевернувся вусами надолину, бо небіжчик студіював богословіє і ці речі добре знав, а свого підручного так і не навчив.

Вел, якщо президент Айзенгавер з розмислом запросив сюди гостя з Кремлю, щоб його дорешти осмішити в очах своїх співгромадян, ну, тоді таке потягнення має якийсь глузд. Бо іншого, глибшого сенсу годі дошукатись в цих запросинах.

Українці Метрополії совісно попрацювали над тим, щоб Нікіту гідно привітати. В усіх маніфестаціях — сидячих, стоячих і маршових, наші домінували, а українські протестаційні таблиці двигали навіть мадяри і порторіканці (бо своїх не мали). А що так склалося, що в один час зійшлися Хрущов з Мазепою, то наші Комітети мали повні руки роботи, за яку їм належиться повний кредит, хоч вони воліли б готівку — на покриття коштів всіх отих хрущовсько-мазепинських підприємств.

Як довідуємось — Нікіту не затримали в Голлівуді, бо там мають досить своїх а к т о р і в до виконування роль опирів, і на днях червоний Франкенштайн вертається до свого царства-государства. Кажуть, ніби трохи притомився, трохи переївся, та й уже руки йому спухли від сердечного вітаннячка з мільйонерами, банкірами та з іншими „акулами". Хай же тепер ці пани куплять собі соди - мила і добре вишурують свої чесні правиці після рукостискання з товаришем черманом. І хай дякують Богу щоденно та щонічно, що кривава Нікітина лапа тиснула, покищо, їхні руки, а не душила їх за шию!

А ми, дорогі друзі і народні приятелі, зробімо собі тепер маленьку передишку після всіх отих маніфестацій, і в культурний та приємний спосіб закінчімо вакаційний сезон, очевидно, — на Союзівці, де відбудуться в цю неділю дуже важливі вибори міс Союзівки. Майстром церемонії буде Микола Понеділок, а до того, здається, вже не треба нічого додавати.

І к е р

С. Рибчук

ХОДІМ НА ГОРОД

(3)

Бачачи, що мама не думає шукати сокири, батько нагнівався і розпочав сварку. За сваркою прийшло, здається, до чубанини, і мама, покинувши хліб, утекла на город. Там сіла під вербою і заплакала. Чи батько знайшов того дня сокиру, чи ні, вже не пам'ятаю, але добре пам'ятаю, що за якийсь час перестав шукати, став над розчиною і довго дивився на неї. А потім покликав мене і сказав бігти до мами й переказати їй, щоб негайно йшла місити хліб, бо розчина перекисне. Прибігши до мами, я притулився до неї і гірко заплакав, а заплакавши, сказав:

— Казали тато, щоб ви йшли місити хліб, бо розчина перекисне.

— Скажи, синку, татові, нехай сам місить.

Я побіг назад і сказав:

— Казали мама, щоб ви самі місили.

Тато послав мене ще раз. А потім ще раз. А потім узяв нецьки з розчиною поперед себе і поніс на город до мами. Принісши туди, поклав коло неї. А тоді мама взяла і перейшла на друге місце. Там присіла і ще гірше заплакала. Батько переніс нецьки до неї. Мама пересіла далі. Батько знов переніс. Мама знов пересіла. І так ця операція тривала доти, поки обидвоє не просунулись аж до перелазу. Від перелазу мама вже більше не присідала, а пішла до хати й замісила хліб.

Усе це бачили люди. Бо зараз же за нашим городом підносилась нагірня частина села, і звідти було видно все, як на долоні. Люди поставали нагорі і дивились, що то діється. А на другий день пішла по селу чутка, що нібито мої батьки набрали повні нецьки чарів і розносили їх скрізь по городу, а мама при цьому присідала квочкою і пришіптувала.

А розчина таки не перекисла. І хліб вийшов на славу смачний. Можливо, що до цього спричинилась якраз його мандрівка по городу. На другий день уранці ми відрізали собі кожне по байді хліба, помазали маслом і подалися на город, де ріс молоденький часничок.

Молоденький часничок! Хочеться сказати щось дуже гарне про цю райську рослину, але не вмію. І тому попрошу, щоб ви самі пригадали собі за неї. Городян шкода просити. Вони того ніколи не бачили й не чули і тому ніколи не переживали того блаженства, що ми з вами, коли заїдали молоденький часничок свіжим, разовим житнім хлібом. Так само трудно з тутешніми дітьми, що не тільки не бачили молодого часничку, а й разового житнього хліба. Бо фарбований на ґидо хліб, що його можна тут купити, така сама радість для вашого піднебіння, як підмальована бабуся для вашого романтичного серця.

Висмикнувши з грядки часничок (там, де густіше!), нігтем відщіпуєте борідку, злизуєте з лисої головки землю чи порох, що там причепилися, випльовуєте ,а потім кусаєте. Раз хліба, раз часничку, або раз часничку, а раз хліба. Головка солодка, не така клятопекуча, як по чужих світах. З'ївши її, кусаєте далі гичку, аж до розпірки. А потім висмикуєте ще один часничок, а потім ще і так смикаєте, доки вистачить байди. Чи були там якісь вітаміни, не знаю, бо тим ніколи не журився. Тут ув аптеках продають якийсь часниковий підмінок із вітамінами, якісь галочки. Пишуть, що вони навіть ліпші за часник. Хто хоче, нехай їсть, а я того в рот не візьму.

Для відміни вживаємо ще одної славної присмаки. Це — трибухи цибулі. У нас росла цибуля двояка: проста і ... також проста, але не така. Перша більше дбала за корінь і старалася там бульбитися. Вона не цвіла і не давала насіння. Цю функцію залишала собі на другий рік. А друга була загониста, нетерпляча, не чекала до другого року, а хапалася цвісти і насінитися вже першого року. І для цього виганяла високі трибухи, чи, як часом казали, цибухи. Ось ці цибухи ми зривали і їли. Але перед тим, як їсти, треба здерти тоненьку шкірку. Тоді цибух солодкий. З'їсти одну дудку вистачить. І з більших цибухів ми робили собі дуди і грали, примовляючи:

Дудка в Дудки ночував,
Дудка в Дудки дудку вкрав.
А Дудчиха не лінива,
Сіла на пса й догонила:
„Хоч ти дудку віддай,
Хоч на дудку заграй —
Хоч на дудку ду-ду-ду.
Потіш мене молоду!"

Далі йдуть такі славні й незабутні городини: морква й огірочки. Про моркву кажуть: „Сидить панна в коморі, а коса на дворі". Я маю на думці не ту моркву, що виганяє довгий і тонкий хвіст, а сама бліда. В Америці її косметично підмальовують, щоб подобалася людям. Це — кінська морква. І на кінські зуби. І на кінський смак. Добра господиня плекає на городі безхвосту моркву: на тому місці, де мав би починатися хвіст, голо й кругло. Це куца, коротка морква. Але яка солодка! Яка сочиста! Нехай кінська далеко сховається. Французи називають її кароткою, а я короткою.

Морква має велику лічничу силу: дуже добра на сліпоту.

Тож коли нападає на вас сліпота, не йдіть до доктора, а відразу беріться за моркву. Їжте її, скільки зможете. Побачите, що поможе. Так мене запевняли досвідчені люди. Тільки казали, що треба в це твердо вірити. Я сам недавнечко їв її щось два чи три тижні. На жаль, не дуже твердо вірив, і тому нічого не помогло. Тоді я пішов до доктора. В доктора я вірив, як у Бога ,однак теж не помогло. Але морква коштувала мене в сто разів менше. Тому в стораз вигідніше вдаватися до моркви, ніж до лікаря.

Морква ще тим ліпша від лікаря, що з нею менше клопоту. Бо коли прийдете до доктора, то насамперед застанете там цілу череду таких самих сліпаків, як ви. Чекаєте на свою чергу годину, дві, а то й більше. А потім довідуєтесь, що ваше чекання не мало жадного сенсу, бо ви не зняли собі з дверей картки з нумером. Зо мною таке було. Тим часом дістатись до моркви безмірно легше. Досить скочити на город, чи до льоху, чи до крамниці. Я, звичайно, говорю про нормальний світ, не про той, що за залізною заслоною. Там скачи, скільки хочеш, а до моркви не доскочиш. Швидше наскочиш на лікаря.

НТШ В МАЗЕПИНСЬКОМУ РОЦІ

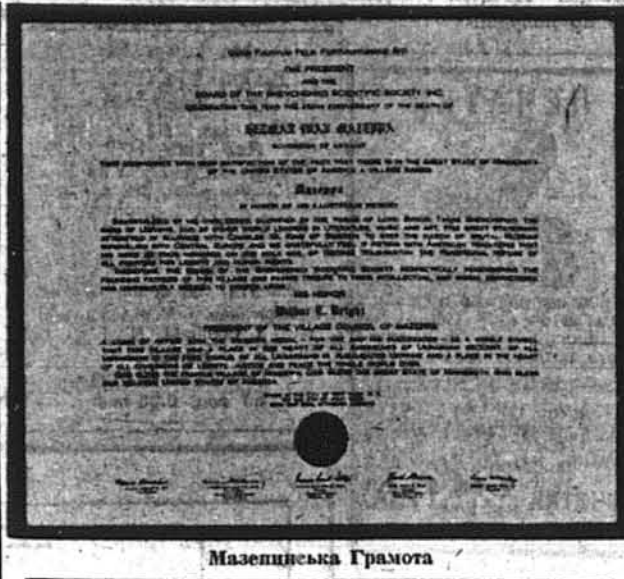

Медаля Мазепи

Для вшанування пам'яти Великого Гетьмана Івана Мазепи у 250-літню річницю з дня його смерти, Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА відзначило цей рідкий ювілей численними конференціями і науковими засіданнями, влаштованими незалежно від імпрез ЮКОМА. Дня 10-го січня 1959 на Науковій Конференції проф. д-р М. Андрусяк дав доповідь на тему політики Мазепи у зв'язку з державною ідеєю козацької України, а 28 березня 1959 прочитав він доповідь про Мазепу в творах Шевченка. 5 квітня 1959 влаштувало НТШ Урочисту Наукову Конференцію на Колюмбійському університеті з доповідями (в англійській мові) проф. д-ра Р. Смаль-Стоцького, президента НТШ, проф. д-ра О. Галецького, адв. Р. Олесницького і проф. д-ра Т. Мацькова. На закінчення ювілейного року в жовтні ц. р. НТШ влаштовує кінцеву Наукову Конференцію з доповіддю проф. д-ра Т. Мацькова на тему: „Мазепа в насвітленні тогочасних англійських джерел".

Крім того НТШ брало участь в Мазепинських імпрезах та доповідях, влаштовуваних іншими організаціями та Українським Інститутом Америки, даючи прелеґентів та потрібні до цього матеріяли.

На пленарному засіданні Управи 12 червня 1959 р. на внесок голови НТШ проф. д-ра Р. Смаль-Стоцького завершити Мазепинську Річницю наступними актами, що їх

Мазепинська Грамота

кошти покрив один з добродіїв НТШ, а саме:

а) Управі місцевости Мазепа в стейті Міннесота схвалено подарувати стару оригінальну мапу України Гоманна для прикрашення залі громадської Управи, з відповідним написом.

Це зладжена в трьох красках стара оригінальна мапа України з написом:

"Ukraina quae et Terra Cosaccorum cum vicinis Walachiae, Moldaviae, Minorisque, Tartariae, provinciis exhibita a Ioh. Baptista Homanno, Noribergae."

б) Крім того схвалено подарувати президентові місцевости Мазепа Вілбурові Е. Брайтові та його наслідникам, золотий ланцюг гідности Президента Громадської Ради. Ланцюг є окрашений золотою медалею Івана Мазепи. На одній стороні медалі є різьба Мазепи, поменшена медаля Масютина, а на відворотній стороні напис: "Hetman of Ukraine Ivan Mazeppa — 1709-1959 — Гетьман Іван Мазепа". Медалю зготовив директор Українського Національного Музею Шикаґо - Онтаріо — п. Каленик-Лисюк.

в) Для увіковічнення цих дарів Раді громади Мазепа НТШ передає одночасно Громадській Раді грамоту англійською мовою. Грамота надрукована на пергамені, величиною 24 на 20 цалів, і оправлена в таку саму раму, що й мапа, та з відповідним текстом.

Під грамотою находиться печатка Наукового Товариства ім. Шевченка, витиснена на червоній підставі, а внизу підписи членів Президії НТШ.

Ці дари передасть делеґація НТШ Громадській Раді місцевости Мазепа в жовтні 1959 р., в місяці, в якому 250 років тому закінчив своє життя наш Великий Гетьман.

Наукове Товариство ім. Шевченка запрошує всіх членів НТШ, українські суспільні та громадські організації і установи, та вкінці громадянство надсилати Управі місцевости Мазепа в стейті Міннесота всякі публікації в англійській мові про Україну з призначенням для тамошньої бібліотеки.

Президія НТШ

ЩЕ В СПРАВІ МАЗЕПИНСЬКОГО ЗДВИГУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В НЮ ЙОРКУ

У зв'язку з нотаткою про Мазепинський Здвиг Молоді в Ню Йорку, яка появилася на сторінці першій „Свободи" з дня 22 вересня ц. р. (ч. 182) подаю наступні доповнення і вияснення фактичного стану речей.

А) Мазепинський Здвиг Молоді обіймав, крім імпрез спортового характеру, які відбувалися на майдані, також Вечір Мистецької Самодіяльності Молоді, що відбувся в суботу, 19. вересня ц. р. ввечері у театральній залі школи на евеню Б. В цьому вечорі, задуманому і переведеному як конкурс гуртків мистецької самодіяльности молоді, брало участь більше чим сто молодих танцюристів, декляматорів, музик і акторів з Осередків СУМА в Ню Йорку, Нюарку, Трентону і Пасейку, з пластових Станиць в Ню Йорку і Нюарку та групи пластунок з Коговз. Глядачі, які вщерть виповнили залю, нагороджували виконавців щедрими оплесками. Оціночна комісія в складі: пані О. Вікул, О. Ґердан, А. Давиденко і панове І. Соневицький та Ю. Кононів мала трудне завдання з призначенням нагород, бо всі виконавці старались показати зразкове виконання поодиноких точок, яких було 24. Вечором керувала, з рамени Комісії Молоді ЮКОМА, пані Алла Давиденко, яка посвятила кілька місяців праці для зорганізування такого вечора, а заповідав пластун-юнак Андрій Шуль. Технічну поміч у влаштуванні вечора Комісія Молоді отримала від членів Осередку СУМА в Ню Йорку, які під проводом п. Цебрія зайнялись касою, нічліґами для замісцевих тощо.

Про нагороди, які признано учасникам цього вечора мистецької самодіяльности, як також про нагороджені письмові праці з ділянки українознавства, буде проголошений окремий комунікат.

Б) Дефіляду, якою в неділю, 20 вересня о год. 3.30 по пол. відкрито святочну частину Здвигу, провадив адв. Вол. Стек та наступні члени Комісії Молоді ЮКОМА: Володимир Савчак, як голова комісії, Вол. Бакал, як керівник програми Здвигу, та Едвард Жарський, як керівник спортової частини Здвигу.

Володимир Савчак,
голова Комісії Молоді.

● РОЗШУКИ ●

Дмитра ЛІБРИКА,
який переселився до ЗДА ще в 1912 р., пошукують діти: сини Петро і Олекса та донька Михайлина. Хто знав би щонебудь про долю Дмитра Лібрика, просимо подати на адресу ЗУАДКомітету:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
866 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.

Пошукуємо за родиною
ДОНЕЦЬ,
а саме: Володимир Донець, народж. в Києві 1924 р., Ніна, дружина Володимира, народж. в Києві 1924 р. і доньки Анна й Марія. Ця родина до 1942 р. жила в Києві, а згодом у місті Єна. Хто знав би щонебудь про цю родину, просимо подати на адресу ЗУАДКомітету:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
866 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.

Школа українознавства в північній Филаделфії має нове приміщення

Филаделфія, Па. — Батьківський Комітет. — Суботня школа українознавства в Найставні, яка досі містилася в малих кімнатах звичайної хати, і через брак приміщень не могла охопити усіх українських дітей цієї околиці, матиме нагоду цього року продовжувати свою виховну працю у кращих умовах. Завдяки старанням дир. ЗУАД-Комітету д-ра В. Галана школа міститиметься у приміщеннях публічної школи „Лоґан Скул" при Ліндлей Аве., і 17 вул., і відбуватиме навчання регулярно кожної суботи від год. 9-ої до 1-ої. Ця школа буде конечним доповненням до науки української мови і історії для всіх дітей, що мають науку української мови по парохіяльних народних школах, і найважнішим, бо одиноким джерелом навчання української мови для дітей, які ходять до звичайних публічних шкіл. В цілі кращого діяння цієї школи і в цілі кращого забезпечення наших дітей вихованням з національного боку, конечно заінтересувати цією школою усі українські родини, що живуть у секціях Найставн, Гантінґ Парк, Лоґан, Олней, Джерментавн і навіть дальших околицях, і вписати до неї якнайбільше дітей обох віровизнань, від 6 років почавши. Школа матиме до диспозиції шість просторих кляс і також залю на імпрези, які, якщо поставлені на належному рівні, під суспільним оглядом, виховуватимуть дітей ефективно. В суботу 26-го вересня ц. р. почнеться перший день науки і вписи нових дітей до усіх кляс, у „Лоґан Скул", Ліндлей Аве. і 17-та вул. Загальні Збори батьків, які скликається з цілю обговорення всіх справ, зв'язаних з навчанням і зі школою, та для вибору нового батьківського комітету на біжучий шкільний рік, відбудуться у неділю 27-го вересня, о год. 6-ій вечором в залі Українського Клюбу на розі вулиць Клярісса і Ровен.

„ТРИЗУБ" ГРАТИМЕ З „ФОЛ РИВЕРОМ"

Филаделфія. — В межах екстракляси копаного м'яча ЗДА „Тризуб" зустрінеться в неділю 27 вересня ц. р. на грищі при 29 і Клирфілд вул., о год 2.30 по пол. з цьогорічним віце-чемпіоном Америки „Фол Ривером". Це буде одна з найбільших проб сил Професійної Ліги ЗДА, щоб вийти переможцем з того тяжкого змагу. У передзмагу виступить першун Мазепинського турніру аматорська дружина „Тризуба", яка розіграє перші мистецькі змагання з одною з дружин Німецької Ліги в Филаделфії. Филаделфійська громада масовою участю в змаганнях привітає молодих наших переможців. Початок о годині 12.30 по полудні.